

Eindtermendocument 6

Vak: Cultureel en Kunstzinnige vorming

Leerweg: havo

Ter goedkeuring aangeboden aan
de Minister van Onderwijs, Infrastructuur en Sociale Zaken, april 2007

Directie Onderwijs, Aruba

- Afdeling Curriculumontwikkeling
- Examenbureau
- Projectbureau SHA

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	p. 2
2.	Visie en domeinen	p. 4
	2.1. Visie op het vak	p. 4
	2.2. Overzicht van de domeinen	p. 6
3.	Vaardigheden	p. 8
4.	Overzicht van alle eindtermendocumenten havo	p. 10
5.	De eindtermen havo culturele en kunstzinnige vorming	p. 11

1. Inleiding

In het kader van de vernieuwing van het avo zijn voor alle vakken op de Arubaanse mavo, havo en vwo eindtermendocumenten gemaakt.

Voor de vakken waarvan Nederlandse examens worden afgenomen, zijn de eindtermen integraal overgenomen uit de examenprogramma's uit Nederland, zoals vastgesteld in maart 2007. Bij de andere vakken zijn de Nederlandse examenprogramma's als uitgangspunt gebruikt.

Mavo	havo	vwo
1. Engels	1. Engels	1. Engels
2. Nederlands	2. Nederlands	2. Nederlands
3. Papiamentó	3. Papiamentó	3. Papiamentó
4. Spaans	4. Spaans	4. Spaans
5. Lichamelijke Opvoeding	5. Lichamelijke Opvoeding	5. Lichamelijke Opvoeding
6. CKV	6. CKV	6. CKV
7. Wiskunde	7. Wiskunde	7. Wiskunde
	7a. Wiskunde A	7a. Wiskunde A
	7b. Wiskunde B	7b. Wiskunde B
		7c. Wiskunde C
	7d. Wiskunde D	7d. Wiskunde D
8. Biologie	8. Biologie	8. Biologie
9. NaSk 1	9. Natuurkunde	9. Natuurkunde
10. NaSk 2	10. Scheikunde	10. Scheikunde
11. Geschiedenis	11. Geschiedenis	11. Geschiedenis
12. Aardrijkskunde	12. Aardrijkskunde	12. Aardrijkskunde
13. Economie/M&O	13. Economie	13. Economie
	14. M&O	14. M&O
	15. I&S/Maatschappijleer	15. I&S/Maatschappijleer

	De vakken waarbij de examens uit Nederland worden afgenomen
--	---

Ter verduidelijking worden in de Arubaanse eindtermendocumenten ook leerinhouden per eindterm vermeld. Deze leerinhouden zijn afgeleid uit de syllabi van de betreffende vakken uit Nederland en uit andere literatuur (zie de genoemde bronnen aan het einde van deze inleiding). In de leerinhouden is er ruimte om de stof te Arubaniseren.

Waar het vak aangeboden wordt:

	Mens en Maatschappij- wetenschappen	Natuurwetenschappen	Humaniora
Gemeenschappelijk deel	CKV	CKV	CKV
Profieldeel verplicht	-	-	-
Profieldeel keuze	-	-	CKV
Keuzedeel	-	-	-

In dit eindtermendocument wordt in hoofdstuk 2 een uiteenzetting gegeven van de visie die gehanteerd wordt ten aanzien van het vak Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV). Vervolgens treft u een overzicht aan van de domeinen en subdomeinen die in het vak CKV aan bod komen. De getallen geven de domeinen aan terwijl de letters de subdomeinen aangeven (zie tabel hoofdstuk 2.2).

In hoofdstuk 3 treft u een overzicht aan van de algemene vakoverstijgende vaardigheden die in het avo van belang zijn. De vaardigheden die van toepassing zijn op het vak CKV zijn vetgedrukt.

Hoofdstuk 4 geeft een overzicht van alle eindtermendocumenten die voor deze leerweg gemaakt zijn. Op elke school is er in ieder geval 1 map waarin al deze documenten bijeen gebracht zijn.

In hoofdstuk 5 treft u alle eindtermen aan die de leerling aan het einde van het mavo moet beheersen. Er is afstemming tussen de eindtermen mavo, havo en vwo om een doorlopende leerlijn te garanderen.

Tot slot is een woord van dank verschuldigd aan alle personen die hun medewerking verleend hebben aan de totstandkoming van dit eindtermendocument. In het bijzonder Agnes Leslie en Nigel Matthew.

Gebruikte bronnen:

- Na Caminda Pa Restructuración Di Nos Enseñansa Secundario General. SHA, Aruba 1998
- Nota Ciclo Avansa, *Beleidsvoorstellen voor de bovenbouw van het algemeen voortgezet onderwijs*. Directie Onderwijs Projectbureau SHA, Aruba, februari 2005
- Examenprogramma VMBO TL (maart 2006)
- Syllabus voor het Centraal Examen voor VMBO TL (april 2006)
- Examenprogramma havo/vwo (maart 2007)
- Syllabus voor het Centraal Examen voor havo/vwo (april 2006)
- Concept Eindtermendocumenten van aanverwante vakken
- Vakleerplannen en methoden Ciclo Basico (2000 – 2006).

2. Visie en domeinen

2.1. Visie op het vak

Algemeen

De eindtermen vloeien voort uit de hoofddoelstellingen van het totale algemeen voortgezet onderwijs:

- het bieden van een brede persoonlijke en maatschappelijke vorming aan elke leerling
- het centraal stellen van een actieve, zo zelfstandig mogelijk lerende leerling
- het recht doen aan en benutten van de verschillen tussen leerlingen
- garantie bieden voor een aansluiting op het vervolgonderwijs.

En is een voortgang van de vakspecifieke doelstellingen van Ciclo Basico naar Ciclo Avansa.

Specifiek

Culturele Kunstzinnige Vorming (CKV) is een kleurrijk vak. CKV bestaat uit *vier disciplines*, te weten Beeldende Vorming, Dans, Muziek en Theater.

CKV biedt de leerlingen tal van mogelijkheden:

- kennis maken met kunst
- uitdrukking geven aan emoties en ideeën met lichaam en met tekst, instrumenten en beeldend materiaal
- het creatief bedenken van oplossingen voor problemen
- het verbreden van de horizon en het verdiepen van inzicht in kunst en cultuur
- vakbegrippen herkennen, benoemen en toepassen
- met de opgedane ervaring en kennis komen tot een eigen product gebruik maken van eigen uiteenlopende vermogens
- het ontwikkelen van een eigen mening en daarbij argumenten hanteren die uitdrukking geven aan de persoonlijke waardering over verschillende uitingsvormen van kunst
- het ontdekken van het werkproces van de kunstenaar in het kader van de loopbaanoriëntatie van de leerling.
- bevorderen van de meervoudige intelligenties van de leerlingen.

CKV is een ervaringsgericht en praktijkgericht vak dat de leerlingen een bewuste combinatie biedt van (samen) ‘spelen’, ontdekken, beheersen, gevoelens uiten, bewust kiezen en vormgeven. Dit doen de leerlingen in de vorm van producten of andere activiteiten die ze aan medeleerlingen, ouders en anderen laten horen en/of zien.

Dit proces van plezier, ontspanning, voldoening en vorming begint vanaf de basisschool en geeft het kind een adequate bagage mee om te kunnen functioneren in de maatschappij in ongeacht welk beroep hij/zij kiest. Deze ontwikkeling zet zich voort in het avo op Aruba.

Creatief zijn betekent het bedenken van oplossingen voor problemen. Zodoende kunnen leerlingen op basis van opgedane ervaringen nieuwe wegen uitzetten en nieuwe producten of ideeën verzinnen.

Mensen zijn in alle tijden bezig met vormgeven. De leerlingen begrijpen dat de wijze waarop en de vorm ervan kunnen verschillen:

- mensen in verschillende culturen en in verschillende tijden die anders omgaan met producten dan die in de huidige maatschappij kunst genoemd worden
- de kans om deze producten met openheid en nieuwsgierigheid te ontvangen of ondergaan
- associëren, interpreteren en omgaan met de meerduidigheid van een product
- kunstproduct analyseren aan de hand van kennis van de basiselementen van de diverse disciplines.

Door met hun lichaam en met tekst, instrumenten en beeldend materiaal activiteiten uit te voeren en werkstukken te maken die een emotionele lading hebben, leren kinderen omgaan met hun emoties. Ze krijgen meer inzicht in gevoelens, reacties en bedoelingen van henzelf en andere leerlingen, waardoor ze reflectieve vaardigheden ontwikkelen.

- Leerlingen kunnen:
  - tijd en rust nemen om zich dingen af te vragen, zich te verbazen, dingen te bedenken en te zeggen
  - aandacht hebben voor het genuanceerd formuleren van vragen en antwoorden, standpunten, enzovoorts
  - begrippen en argumenten hanteren die waardering van het oordelen over kunst verrijken, verdiepen
  - een gevormd oordeel op grond van nieuwe inzichten heroverwegen.

Onderwijs in het vak CKV leert de leerlingen hun weg te vinden in het brede scala van kunst- en cultuuruitingen om hen heen en ontwikkelt, nog sterker dan het onderwijs in andere vakken, zowel in de Ciclo Basico als in de Ciclo Avansa, hun creatieve, cognitieve, sociaal-emotionele, zintuiglijke en motorische competentie.

Relatie met andere vakken

De relatie met andere vakken wordt duidelijk daar er onderwerpen bij CKV worden aangereikt die via de praktische opdrachten gekoppeld kunnen worden (vakoverstijgend).

Voorbeelden zijn:

Chaotische patronen die geordend zijn in wiskunde en/of beeldende kunst

Een kunstwerk die een wiskundig patroon verbeeldt

Het verband tussen kunst en wetenschap

Relatie tussen kunst en literatuur.

Ook binnen dit vak wordt aandacht besteed aan de loopbaanoriëntatie van de leerlingen.

Dit komt terug in de vaardighedenmatrix en in de eindtermen.

Visie op de rol van ICT in het vak

ICT speelt een belangrijke rol bij CKV daar de leerling met behulp van diverse computerprogramma's in zijn portfolio verslag kan doen van de culturele activiteiten en de voorbereidingen daarvan. De leerling kan bij het verwerven van informatie voor zijn portfolio gebruik maken van toepassingen van ICT.

De leerling kan met behulp van ICT onderzoek verrichten en via software ontwerpen.

Ook binnen dit vak wordt aandacht besteed aan de loopbaanoriëntatie van de leerlingen.

Dit komt terug in de vaardighedenmatrix en in de eindtermen.

De programma's van havo en vwo hebben op niveau van de domeinen dezelfde hoofdstructuur. De verschillen en het havo- en vwo-programma zijn gelegen in de uitwerking op het niveau van subdomeinen en eindtermen van de verschillende disciplines. Bij havo worden in de uitwerking van thema's minder aspecten betrokken of minder aspecten tegelijk. Meestal zijn de aspecten gericht op een bepaald domein. Vakoverstijgende thema's zullen meer aandacht krijgen. Interdisciplinair werken zal zich beperken tot 2 disciplines.

In het domein Kunst en Cultuur zit de differentiatie in de omvang van de leerstof, het aantal bezoeken aan exposities, voorstellingen, concerten en de uitgebreidheid van het onderzoek.

2.2. Overzicht van de domeinen

Het eindtermendocument bestaat uit de volgende domeinen/subdomeinen.

Nr. domein	Domein	Subdomeinen
CKV/K/1	Oriëntatie op leren en werken	
CKV/K/2	Basisvaardigheden	
CKV/K/3	Leervaardigheden in het vak CKV	A Vakbegrippen B Vakbegrippen toepassen C Onderzoek doen D Vormingsvaardigheden E Materiele Vormingsvaardigheden F Eigen leervermogen
CKV/K/4	Beschouwen	
CKV/K/5	Het vak CKV en de maatschappij	
CKV/K/6	Kennis van kunst en cultuur	A Arubanisering B Caribisering C Globalisering D Portfolio E Reflectie
CKV/K/7	Integratie van disciplines	
CKV/V/1	Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	
CKV/V/2	Vaardigheden in samenhang	

3. Vaardigheden

Hier volgt een overzicht van algemene, vakoverstijgende vaardigheden die van belang worden geacht binnen het avo. De vaardigheden zijn ondergebracht in zes categorieën en de algemene vaardigheden die bij het vak CKV worden behandeld en getoetst zijn vet gedrukt.

1 Werken aan vakoverstijgende thema's

De leerling leert, in het kader van een brede en evenwichtige oriëntatie op mens en samenleving, enig zicht te krijgen op relaties met de persoonlijke en maatschappelijke omgeving.

Daarbij wordt expliciet aandacht besteed aan:

- 1.1 het kennen van en omgaan met eigen en andermans normen en waarden**
- 1.2 het onderkennen van en omgaan met de verschillen tussen de seksen
- 1.3 de relatie tussen de mens en de natuur en het concept van duurzame ontwikkeling
- 1.4 het functioneren als democratisch burger in een multiculturele samenleving, ook in internationaal verband**
- 1.5 het op een voor henzelf en anderen veilige manier functioneren in de beroepspraktijk en in eigen omgeving
- 1.6 de maatschappelijke betekenis van technologische ontwikkeling, waaronder met name moderne informatie- en communicatietechnologie**
- 1.7 de maatschappelijke betekenis van betaalde en onbetaalde arbeid
- 1.8 de verworvenheden en mogelijkheden van kunst en cultuur, waaronder ook de media.**

2 Leren uitvoeren

De leerling leert in zoveel mogelijk herkenbare situaties, mede met gebruikmaking van ICT, een aantal schoolse vaardigheden verder te ontwikkelen. Het gaat daarbij om:

- 2.1 Nederlandse en Engelse teksten lezen en beluisteren**
- 2.2 schriftelijke en mondelinge teksten produceren in correct Nederlands**
- 2.3 informatie in verschillende gegevensbestanden opzoeken, selecteren, verzamelen en ordenen**
- 2.4 de rekenvaardigheden hoofdrekenen, rekenregels gebruiken, meten en schatten toepassen**
- 2.5 voldoen aan eisen van milieu, hygiëne, gezondheid en ergonomie
- 2.6 doelmatig en veilig omgaan met materialen, gereedschappen en apparatuur**
- 2.7 computervaardigheden

3 Leren leren

De leerling leert, mede met gebruikmaking van ICT, zoveel mogelijk eigen kennis en vaardigheden op te bouwen. Daartoe leert hij onder andere een aantal strategieën die het leer- en werkproces kunnen verbeteren.

Het gaat daarbij om:

- 3.1 informatie beoordelen op betrouwbaarheid, representativiteit en bruikbaarheid, informatie verwerken en benutten**
- 3.2 strategieën gebruiken voor het aanleren van nieuwe kennis en vaardigheden zoals memoriseren, aantekeningen maken, schematiseren, verbanden leggen met aanwezige kennis**

- 3.3 strategieën gebruiken voor het begrijpen van mondelinge en schriftelijke informatie**
- 3.4 op een doordachte wijze keuzeproblemen oplossen**
- 3.5 een eenvoudig bedrijfsmatig, natuurwetenschappelijk of maatschappelijk vraagstuk planmatig onderzoeken**
- 3.6 persoonlijke ervaringen en opdrachten van anderen verwerken in woord, klank, beeld en beweging**
- 3.7 op basis van argumenten tot een eigen standpunt komen.**

4 Leren communiceren

De leerling leert, mede via een proces van interactief leren, een aantal sociale en communicatieve vaardigheden verder te ontwikkelen.

Het gaat daarbij om:

- 4.1 elementaire sociale conventies in acht nemen**
- 4.2 overleggen en samenwerken in teamverband**
- 4.3 passende gesprekstechnieken hanteren
- 4.4 verschillen in meningen en opvattingen benoemen en hanteren**
- 4.5 culturele en seksegebonden verschillen tussen mensen benoemen en hanteren**
- 4.6 omgaan met formele en informele afspraken, regels en procedures**
- 4.7 zichzelf en eigen werk presenteren.**

5 Leren reflecteren op het leer- en werkproces

De leerling leert, door te reflecteren op het eigen cognitief en emotioneel functioneren, zicht te krijgen op en sturing te geven aan het eigen leer- en werkproces.

Het gaat daarbij om:

- 5.1 een leer- en/of werkplanning maken**
- 5.2 het leer- en/of werkproces bewaken**
- 5.3 een eenvoudige product- en procesevaluatie maken en hieruit conclusies trekken.**

6 Leren reflecteren op de toekomst

De leerling leert, door te reflecteren op het eigen cognitief en emotioneel functioneren, zicht te krijgen op de eigen toekomstmogelijkheden en interesses. Daarbij wordt expliciet aandacht besteed aan:

- 6.1 het inventariseren van de eigen mogelijkheden en interesses**
- 6.1 het onderzoeken van de mogelijkheden voor verdere studie
- 6.2 het zicht krijgen op beroepen, de beroepspraktijk en actuele ontwikkelingen daarbinnen
- 6.3 de rol en het belang van op school geleerde kennis, inzicht en vaardigheden voor het maatschappelijk leven, dagelijks leven, vrije tijd, vrijwilligerswerk
- 6.4 de kenmerken van de arbeidsmarkt op dit moment en in de nabije toekomst**
- 6.5 de organisatie van branches en bedrijven
- 6.6 het beoordelen van de eigen mogelijkheden en interesses in het licht van vervolgstudie, beroepen en maatschappelijk functioneren
- 6.7 het kunnen maken van een verantwoorde keuze voor een vervolgopleiding.

4. Overzicht van alle eindtermendocumenten havo

havo
1. Engels
2. Nederlands
3. Papiamentu
4. Spaans
5. Lichamelijke Opvoeding
6. CKV
7. Wiskunde
7a. Wiskunde A
7b. Wiskunde B
7d. Wiskunde D
8. Biologie
9. Natuurkunde
10. Scheikunde
11. Geschiedenis
12. Aardrijkskunde
13. Economie
14. M&O
15. I&S/Maatschappijleer

5. De eindtermen havo culturele en kunstzinnige vorming

De eindtermen treft u hierna aan. De eindtermen zijn per domein en subdomein uitgewerkt. Per eindterm zijn er leerinhouden geformuleerd.

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/1 Oriëntatie op leren en werken	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/1 Oriëntatie op leren en werken	1 De leerling kan zich bewust worden van de eigen achtergrond, interesses, motivatie, sterke en zwakte punten door terug te kijken op eigen ervaringen en deze schriftelijk, mondeling en/of beeldend weer te geven.	<ul style="list-style-type: none"> • verslag doen aan de hand van een keus uit verbale en non-verbale middelen • persoonlijke omstandigheden
	2 De leerling kan de eigen mogelijkheden en interesses in CKV verwoorden in het licht van vervolgstudie, beroepen en maatschappelijk functioneren.	<ul style="list-style-type: none"> • toekomstplannen • verband leggen tussen vervolgopleiding en beroepen waarin kunst en cultuur een rol spelen
	3 De leerling kan de rol en het belang van CKV aangeven voor een zinvolle invulling van de vrije tijd.	<ul style="list-style-type: none"> • culturele activiteiten
	4 De leerling kan de rol en het belang van kennis en vaardigheden van het vak CKV in de verschillende arbeidsgebieden en werksoorten aangeven.	<ul style="list-style-type: none"> • informatie op waarde schatten ten aanzien van vorm, inhoud, functie en historische achtergronden van kunst

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/1 Oriëntatie op leren en werken	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/1 Oriëntatie op leren en werken (vervolg)	5 De leerling kan de eigen interesse en affiniteit verwoorden met bepaalde arbeidsgebieden, werksoorten, functies en opleidingen.	<ul style="list-style-type: none"> • teksten maken en bewerken
	6 De leerling kan onderzoeksvaardigheden, keuzevaardigheden, reflectievaardigheden en sociaalcommunicatieve vaardigheden inzetten ten behoeve van het eigen keuzeproces.	<ul style="list-style-type: none"> • zoeksystemen gebruiken • culturele en historische informatie verzamelen, analyseren en verwerken
	7 De leerling kan eigen waarden en normen verwoorden ten aanzien van betaalde en onbetaalde arbeid en zorgtaken.	<ul style="list-style-type: none"> • een eigen standpunt innemen en verdedigen
	8 De leerling kan de betekenis verwoorden van een mogelijke arbeidsrol voor zichzelf en anderen.	<ul style="list-style-type: none"> • schilders, - en kunstenaar van ruimtelijk werk • dansers in de verschillende dansstijlen • artiesten van de verschillende muziekstijlen • acteurs in de verschillende theatervormen
	9 De leerling kan in samenwerkingsverband leren en werken.	<ul style="list-style-type: none"> • zich aan afspraken houden en samen met anderen werk uitvoeren en presenteren • in teamverband kritiek geven en kritiek krijgen • zich aan afspraken houden en samen met anderen werk uitvoeren en presenteren

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/2 Basisvaardigheden	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/2 Basisvaardigheden	1 De leerling kan zelfstandig werken en leren.	<ul style="list-style-type: none"> • een aanpak kiezen voor het uitvoeren van een opdracht • een planning maken • het eigen werk organiseren en op methodische wijze uitvoeren • de voortgang van het eigen werk bewaken • een eenvoudige proces- en productevaluatie maken
	2 De leerling kan werken met informatie- en communicatietechnologie.	<ul style="list-style-type: none"> • teksten maken en bewerken • gegevens opslaan • berekeningen uitvoeren • zoeksystemen gebruiken • communiceren via e-mail
	3 De leerling kan verantwoord omgaan met apparatuur en instrumenten.	<ul style="list-style-type: none"> • gereedschapapparatuur en instrumenten goed gebruiken <ul style="list-style-type: none"> ○ gereed maken/aansluiten ○ bedienen ○ opruimen • veiligheid in acht nemen • belasting van het milieu in acht nemen • ergonomie in acht nemen

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/2 Basisvaardigheden	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/2 Basisvaardigheden (vervolg)	4 De leerling kan de Nederlandse taal functioneel gebruiken.	<ul style="list-style-type: none"> • teksten begrijpend lezen en beluisteren • eenvoudige schriftelijke teksten produceren in correct Nederlands • in gesprekken passende verbale en non-verbale middelen kiezen • zich in uiteenlopende taalsituaties gepast presenteren
	5 De leerling kan elementaire rekenvaardigheden toepassen.	<ul style="list-style-type: none"> • standaardberekeningen correct en efficiënt uitvoeren • de grafische rekenmachine doelmatig gebruiken
	6 De leerling kan vaardig omgaan met verbale en cijfermatige informatie.	<ul style="list-style-type: none"> • bronnen gebruiken <ul style="list-style-type: none"> ○ vraaggesprekken ○ boeken en ander schriftelijk materiaal ○ audiovisuele bronnen ○ geautomatiseerde gegevensbestanden • informatie op waarde schatten, kiezen en ordenen • informatie bewerken <ul style="list-style-type: none"> ○ samenvatten ○ tabel opstellen ○ grafiek tekenen

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/2 Basisvaardigheden	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/2 Basisvaardigheden (vervolg)	7 De leerling kan in het leer- en werkproces adequaat omgaan met zichzelf en anderen.	<ul style="list-style-type: none"> • sociale conventies in acht nemen • overleggen en onderhandelen met anderen • taken verdelen • zich aan afspraken houden • rekening houden met anderen • kritiek geven en incasseren • een eigen standpunt innemen en verdedigen • samen met anderen werk uitvoeren en presenteren

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/3 Leervaardigheden in het vak CKV	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/3A Vakbegrippen	1 De leerling kan vakbegrippen herkennen en benoemen bij Beeldende Vorming.	<ul style="list-style-type: none"> • beeldende aspecten: <ul style="list-style-type: none"> ○ compositie/ordening, kleur, lijn, licht, vorm, ruimte, structuur, textuur en geluid
	2 De leerling kan vakbegrippen herkennen en benoemen bij Dans.	<ul style="list-style-type: none"> • aspecten van danselementen: <ul style="list-style-type: none"> ○ kracht, ruimte, tijd, aanzet van beweging, actie, asymmetrisch, symmetrisch, attributen, balans/balanceren/ evenwicht, belichting, beleving van dans, betekenis, danscombinatie, communiceren in dans (body language), choreograferen, danser, danseres, dansfrase/frase/danszin, danshouding/lichaamshouding/positie, dansinstrument, dansopdracht, dansontwerp, dansopstelling, danspatroon/patroon/ ruimtelijk en patroon/vloerpatroon

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/3 Leervaardigheden in het vak CKV	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/3A Vakbegrippen (vervolg)	3 De leerling kan vakbegrippen herkennen en benoemen bij Dans. (vervolg)	<ul style="list-style-type: none"> • vakbegrippen: <ul style="list-style-type: none"> ○ danspresentatie, dansuitvoering, dansvoorstelling, dansproduct, dansvocabulaire, decor, duet, exploreren evenwicht, geluid, grime, groepswerk, herhaling, improviseren, in dans vertalen, interactie, isolatiebeweging, krachtig, leiden/volgen, lichaamsvorm, maat/maatsoort, observeren, opeenstapeling/opeenvolging, warming-up, rotatiebeweging, theatrale middelen, uitdraaien, verhalende dans en zeggingskracht
	4 De leerling kan vakbegrippen herkennen en benoemen bij Muziek.	<ul style="list-style-type: none"> • vakbegrippen: <ul style="list-style-type: none"> ○ ritme, maat, tempo, toonhoogte, melodie, dynamiek, samenklank, articulatie, vormprincipe, vorm/structuur, klankkleur, toetsinstrumenten, slaginstrumentengeslagen/geschud, percussie (drumstel/drums), snaarinstrumenten, speelwijze en effecten, canon, cover, effect, geluidsdragers, regelmatig, playbacken, remix, solo, soundtrack en (video) clip

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/3 Leervaardigheden in het vak CKV	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/3A Vakbegrippen (vervolg)	5 De leerling kan vakbegrippen herkennen en benoemen bij Theater.	<ul style="list-style-type: none"> • vakbegrippen: <ul style="list-style-type: none"> ○ scène, personage, act, acteren/acteur/actrice, actie/handeling, attribuut, belichting/belichter, bevroren/freeze, bijrol/hoofdrol, komedie, conflict, cue, décor, dialoog, dramatische handeling, dramatische ontwikkeling, emotie, expressie, figurant, flashback, gebaar/gesture, generale repetitie, grime/grimeren/grimeur, hoogtepunt, improviseren, inspiratie, karakter, klankkleur, kostuum, locatie/plaats, mime/pantomime, monoloog/dialoog, motief, non-verbaal, rol, ruimte, rollenspel, script, slowmotion, spanning, spanningsboog, speelstijl, speelvlak, speeltijd en spel

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/3 Leervaardigheden in het vak CKV	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/3A Vakbegrippen (vervolg)	5 De leerling kan vakbegrippen herkennen en benoemen bij Theater. (vervolg)	<ul style="list-style-type: none"> • theatrale middelen: <ul style="list-style-type: none"> ○ spelgegevens, encenering, vormgevingsmiddelen: - décor, geluid, grime, attributen -, warming-up, ○ de 5 W's – wie wat waar wanneer waarom ○ spelopbouw, spiegelen, stem/stemgebruik, tableau vivant, tegenspel/tegenspeler/ tegenspelen, thema, typetje, uitbeelden, voorstelling en vormgeving

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/3 Leervaardigheden in het vak CKV	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/3B Vakbegrippen toepassen	6 De leerling kan de vakbegrippen toepassen bij een presentatie van Beeldende Vorming.	<ul style="list-style-type: none"> • vakbegrippen vertalen naar teken -, schilder -, grafische en ruimtelijke opdrachten
	7 De leerling kan de vakbegrippen toepassen bij een presentatie van Dans.	<ul style="list-style-type: none"> • door gebruikmaking van de danselementen en theatrale middelen een dansontwerp maken
	8 De leerling kan de vakbegrippen toepassen bij een presentatie van Muziek.	<ul style="list-style-type: none"> • voorbeelden van muzikale aspecten door middel van traditionele notitiesymbolen, grafische tekens, woorden of letters invullen, aanvullen, ordenen en wijzigen • compositie/improvisatieopdracht planmatig opzetten en uitvoeren
	9 De leerling kan de vakbegrippen toepassen bij een presentatie van Theater.	<ul style="list-style-type: none"> • theatrale middelen: <ul style="list-style-type: none"> ○ spelgegevens toepassen in een fragment: rol, actie, ruimte/plaats, verhaal, tijd, motief ○ de 5 W's: wat waar wie wanneer waarom
CKV/K/3C Onderzoek doen	10 De leerling kan onderzoek doen en ideeën ontwikkelen bij Beeldende Vorming.	<ul style="list-style-type: none"> • door materiaal en technieken te onderzoeken naar eigenschappen en mogelijke toepassingen om te komen tot een kunstproduct
	11 De leerling kan onderzoek en ideeën ontwikkelen bij Dans.	<ul style="list-style-type: none"> • door onderzoek en met behulp van danselementen, theatrale middelen en de materiele vormgevingsmiddelen dansimprovisaties maken

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/3 Leervaardigheden in het vak CKV	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/3C Onderzoek doen (vervolg)	12 De leerling kan onderzoek en ideeën ontwikkelen bij Muziek.	<ul style="list-style-type: none"> • door gebruik van stem, instrumenten, body percussion komen tot een compositie/improvisatie
	13 De leerling kan onderzoek doen en ideeën ontwikkelen bij Theater.	<ul style="list-style-type: none"> • door theatrale middelen en materiele vormingsmiddelen te exploreren en te komen tot verschillende scènes/spel/improvisaties
CKV/K/3D Vormingsvaardigheden	14 De leerling kan vormingsvaardigheden toepassen bij een presentatie bij Beeldende Vorming.	<ul style="list-style-type: none"> • aspecten van de voorstelling • beeldende aspecten • techniek, materialen, apparatuur, gereedschap • publieksgerichte informatie • functionaliteit
	15 De leerling kan vormingsvaardigheden toepassen bij een presentatie van Dans.	<ul style="list-style-type: none"> • overdracht, vorm en inhoud • dans, -en vormingsvaardigheden • publieksgerichte informatie • ruimtegebruik
	16 De leerling kan vormingsvaardigheden toepassen bij een presentie van Muziek.	<ul style="list-style-type: none"> • presentatie van een musiceerrepertoire • improvisatie/compositie • instrumenten –of stemgebruik • klankeigenschappen • publieksgerichte informatie • vormprincipes

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/3 Leervaardigheden in het vak CKV	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/3D Vormingsvaardigheden (vervolg)	17 De leerling kan vormingsvaardigheden toepassen bij een presentatie van Theater.	<ul style="list-style-type: none"> • voordrachtstechnieken: <ul style="list-style-type: none"> ○ tempo, pauzering, intonatie, ritme, intensiteit ○ klankkleur • publieksgerichte informatie
CKV/K/3E Materiele Vormingsvaardigheden	18 De leerling kan functioneel en verantwoord gebruik maken van materiele vormgevingsmiddelen in een doelgericht werkproces van Beeldende Vorming.	<ul style="list-style-type: none"> • schetsen (ruimtelijk, twee dimensionaal, digitaal) • relevant beeldmateriaal verzamelen • vormen onderzoeken • materiaalproeven doen
	19 De leerling kan functioneel en verantwoord gebruik maken van materiële vormgevingsmiddelen in een doelgericht werkproces bij Dans.	<ul style="list-style-type: none"> • theatrale middelen <ul style="list-style-type: none"> ○ decor, geluid, grime, licht, attributen, kostuum • in een dansimprovisatie verwerken
	20 De leerling kan functioneel en verantwoord gebruik maken van materiële vormgevingsmiddelen in een doelgericht werkproces bij Muziek.	<ul style="list-style-type: none"> • improviseren • melodiefragmenten volgen • muzieknotaties maken
	21 De leerling kan functioneel en verantwoord gebruik maken van materiele vormgevingsmiddelen in een doelgericht werkproces bij Theater.	<ul style="list-style-type: none"> • theatrale middelen: <ul style="list-style-type: none"> ○ decor, geluid, grime, licht, attributen, kostuum in spel gebruiken

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/3 Leervaardigheden in het vak CKV	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/3F Eigen leervermogen	22 De leerling kan een aantal vaardigheden hanteren die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen in de Beeldende Vorming.	<ul style="list-style-type: none"> • in beeldende processen van anderen keuzes herkennen en benoemen • op beelden van anderen reflecteren
	23 De leerling kan een aantal vaardigheden hanteren die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen in Dans.	<ul style="list-style-type: none"> • functioneel en verantwoord gebruik maken van theatrale middelen • reflecteren op dansproducties van anderen
	24 De leerling kan een aantal vaardigheden hanteren die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen in Muziek.	<ul style="list-style-type: none"> • toepassen van muzikale begrippen in luisteropdrachten • reflecteren op muziekproductie
	25 De leerling kan een aantal vaardigheden hanteren die bijdragen tot de ontwikkeling van het eigen leervermogen in Theater.	<ul style="list-style-type: none"> • functioneel gebruik maken van spelgegevens: rol, actie, ruimte/plaats, verhaal, tijd, motief, de 5 W's • functioneel gebruik maken van theatrale middelen • reflecteren op spel

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/4 Beschouwen	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/4 Beschouwen	1 De leerling kan in eigen werk en dat van anderen aspecten benoemen en toelichten bij Beeldende Vorming.	<ul style="list-style-type: none"> • aspecten van de voorstelling • beeldaspecten • technieken en de daarbij behorende materialen • apparatuur, gereedschappen • aspecten van de culturele en/of kunsthistorische context
	2 De leerling kan in eigen werk en dat van anderen aspecten benoemen en toelichten bij Dans.	<ul style="list-style-type: none"> • danssoorten onderkennen • danselementen • danstechnieken • theatrale middelen • dansinhoud/betekenis • geluid
	3 De leerling kan in eigen werk en dat van anderen aspecten benoemen en toelichten bij Muziek.	<ul style="list-style-type: none"> • notatie van melodische fragmenten volgen • muzikale begrippen herkennen, benoemen en/of noteren
	4 De leerling kan in eigen werk en dat van anderen aspecten benoemen en toelichten bij Theater.	<ul style="list-style-type: none"> • analyseren • non-verbale uitingsmogelijkheden • verbale uitingsmogelijkheden • gebruik van spelgegevens • theatrale middelen

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/5 Het vak CKV en de maatschappij	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/5 Het vak CKV en de maatschappij	1 De leerling kan de diverse functies en betekenis in de maatschappij herkennen, benoemen en voorbeelden noemen in het vak CKV.	<ul style="list-style-type: none"> • esthetische functie • decoratieve functie • economische functie • educatieve functie • sociale functie • levensbeschouwelijke functie • politieke functie
	2 De leerling kan onderkennen dat Beeldende Vorming het product is van een bepaalde cultuur/samenleving in een bepaalde tijd/omgeving/klimaat en hier voorbeelden van noemen.	<ul style="list-style-type: none"> • benoemen en toelichten van: <ul style="list-style-type: none"> ○ tweedimensionale kunstwerken ○ stromingen ○ genre ○ perioden ○ beeldelementen
	3 De leerling kan onderkennen dat Dans het product is van een bepaalde cultuur/samenleving in een bepaalde tijd/omgeving/klimaat en hier voorbeelden van noemen.	<ul style="list-style-type: none"> • benoemen en toelichten van: <ul style="list-style-type: none"> ○ dansvormen ○ danstrends/fusion ○ dansaspecten ○ genres ○ perioden

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/5 Het vak CKV en de maatschappij	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/5 Het vak CKV en de maatschappij (vervolg)	4 De leerling kan onderkennen dat Muziek het product is van een bepaalde cultuur/samenleving in een bepaalde tijd/omgeving/klimaat en hier voorbeelden van noemen.	<ul style="list-style-type: none"> • benoemen en toelichten van: <ul style="list-style-type: none"> ○ muziekstijlen ○ genres ○ muzikale aspecten ○ trends ○ perioden
	5 De leerling kan onderkennen dat Theater het product is van een bepaalde cultuur/samenleving in een bepaalde tijd/omgeving/klimaat en hier voorbeelden van noemen.	<ul style="list-style-type: none"> • benoemen en belichten van: <ul style="list-style-type: none"> ○ theatrale middelen ○ theatervormen/soorten ○ genres ○ trends ○ perioden

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/6 Kennis van kunst en cultuur	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/6A Arubanisering	1 De leerling kan de algemene ontwikkeling van Beeldende Vorming op Aruba in grote lijnen chronologisch weergeven.	<ul style="list-style-type: none"> • twee, - drie dimensionale kunstwerken • stromingen • genres • perioden
	2 De leerling kan de algemene ontwikkeling van Dans op Aruba in grote lijnen chronologisch weergeven.	<ul style="list-style-type: none"> • dansvormen • danstrends/fusion • genres • perioden
	3 De leerling kan de algemene ontwikkeling van Muziek op Aruba in grote lijnen chronologisch weergeven.	<ul style="list-style-type: none"> • muziekstijlen • genres • trends • perioden
	4 De leerling kan de algemene ontwikkeling van Theater op Aruba in grote lijnen chronologisch weergeven.	<ul style="list-style-type: none"> • theatervormen/soorten • genres • perioden

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/6 Kennis van kunst en cultuur	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/6A Arubanisering (vervolg)	5 De leerling kan de meest prominente kunstenaars en artiesten op Aruba in de Beeldende Vorming in de Dans, in Muziek en in Theater noemen.	<ul style="list-style-type: none"> • kunstenaar van twee, - drie dimensionaal werk • dansers in diverse danstrends, dansstijlen, genres • muzikanten in muziekstijlen • theatervormen/soorten • in diverse genres, perioden
	6 De leerling kan aan de hand van gegeven aandachtspunten een onderzoek doen naar de Arubaanse kunst, -cultuurgeschiedenis voor wat de Beeldende Kunst, Dans, Muziek en Theater betreft.	<ul style="list-style-type: none"> • ontwikkeling van de vier disciplines en de invloeden hiervan op de samenleving
CKV/K/6B Caribisering	7 De leerling kan de algemene ontwikkeling van Beeldende Vorming, Dans, Muziek en Theater in het Caribische gebied in grote lijnen chronologisch weergeven.	<ul style="list-style-type: none"> • twee, -driedimensionale kunstwerk, dansstijlen, muzieksoorten en theatersoorten • genre, perioden, stromingen
	8 De leerling kan de meest prominente Caribische kunstenaars in de Beeldende Vorming, Dans, Muziek en Theater noemen.	<ul style="list-style-type: none"> • schilders, - en kunstenaar van ruimtelijk werk • dansers in de verschillende dansstijlen • artiesten van de verschillende muziekstijlen • acteurs in de verschillende theatervormen

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/6 Kennis van kunst en cultuur	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/6B Caribisering (vervolg)	9 De leerling kan de invloeden van de Caribische cultuur en regionale Beeldende Vorming, Dans, Muziek en Theater herkennen in de Arubaanse samenleving.	<ul style="list-style-type: none"> • beeldelementen, danselementen, muziekaspecten en theaterelementen
CKV/K/6C Globalisering	10 De leerling kan de algemene mondiale ontwikkeling van Beeldende Vorming, Dans, Muziek en Theater en cultuur in grote lijnen chronologisch weergeven.	<ul style="list-style-type: none"> • twee, -driedimensionale kunstwerk, dansstijlen, muzieksoorten en theatersoorten • genre, perioden, stromingen

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/6 Kennis van kunst en cultuur	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/6C Globalisering (vervolg)	11 De leerlingen kan de meest prominente mondiale kunstenaars in de Beeldende Vorming, Dans, Muziek en Theater noemen.	<ul style="list-style-type: none"> • periode, genre, stromingen
	12 De leerling kan de invloeden van de mondiale kunst op de Arubaanse en regionale Beeldende Vorming, Dans, Muziek en Theater en cultuur noemen.	<ul style="list-style-type: none"> • periode, genre, stromingen
	13 De leerlingen kan de invloeden van de mondiale kunst op de Beeldende Vorming, Dans, Muziek en Theater in de Caribische kunst en cultuur herkennen en benoemen.	<ul style="list-style-type: none"> • beeldelementen, danselementen, muziekaspecten en theaterelementen
	14 De leerling kan de invloeden vertalen en implementeren in eigen Beeldend werk/ presentatie, in eigen Dansproductie, in eigen Muziekpresentatie en in eigen Theaterproductie	<ul style="list-style-type: none"> • beeldelementen, danselementen, muziekelementen en theaterelementen • periode, genre, stromingen

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/6 Kennis van kunst en cultuur	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/6D Portfolio	15 De leerling kan een portfolio samenstellen van alle ondernomen activiteiten in de vier disciplines, te weten de Beeldende Vorming, Dans, Muziek en Theater.	<ul style="list-style-type: none"> • aan de hand van woord en /of geluid verslag doen van: <ul style="list-style-type: none"> o de culturele activiteiten o behandelde thema's o het resultaat van praktische vaardigheden
CKV/K/6E Reflectie	16 De leerling kan aan de hand van het portfolio reflecteren op CKV	<ul style="list-style-type: none"> • aan de hand van de ervaringen: in de vorm van gesprek, presentatie of een schriftelijk verslag • ervaringen met interpretaties en waarderingen van de culturele activiteiten toelichten • onder wijziging naar vorm, inhoud, functie en historische achtergronden • gebruik maken van gangbare begrippenapparaten voor de verschillende disciplines
	17 De leerling kan zich bewust worden van eigen gronden, interesses, sterke en zwakke punten door terug te kijken op eigen ervaringen in het vak CKV en deze schriftelijk en mondeling weer geven.	<ul style="list-style-type: none"> • portfolio • evaluatie formulieren • verslagen • kunstwerk

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/7 Integratie van disciplines	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/7 Integratie van disciplines	1 De leerling kan de 4 disciplines noemen en de functies daarvan benoemen ten behoeve van de voorstelling.	<ul style="list-style-type: none"> • vormgeving en functie van kunst in ons dagelijks leven: computers, stoelen, gebouwen, interieurs, huishoudelijke apparaten, aankondigingen, posters, affiches
	2 De leerling kan bij een programma op audio visuele middelen (, video) aangeven welke kunst/disciplines toegepast zijn en de functies ervan toelichten.	<ul style="list-style-type: none"> • muziek, beeldende vorming, tv, dvd, fotografie, film/video, mode, theater
	3 De leerling kan de verschillende kunstvormen noemen en deze in combinatie met elkaar gebruiken.	<ul style="list-style-type: none"> • ondersteunende functie in technische zin • inhoudelijke zin/ verhalende functie • functie ter decoratie/verfraaiing • functie ter ontspanning

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/K/7 Integratie van disciplines	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/K/7 Integratie van disciplines	4 De leerling kan van een bezochte voorstelling op Aruba aangeven welke andere disciplines toegepast zijn en de functies hiervan noemen.	<ul style="list-style-type: none"> • 2 disciplines en ondersteunende functie in technische zin, inhoudelijke zin/ verhalende functie, functie ter decoratie/verfraaiing/ functie ter ontspanning
	5 De leerling kan zich praktisch en theoretisch voorbereiden op een bezoek aan een voorstelling waarin meer disciplines aan de orde komen en schriftelijk verslag doen van de diverse disciplines in de voorstelling.	

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/V/1 Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/V/1 Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	1 De leerling kan zelfstandig informatie verwerven, verwerken en verstrekken in het kader van de praktische opdracht.	<ul style="list-style-type: none"> • in de voorbereidingsfase <ul style="list-style-type: none"> ○ onderwerp, doel en publiek van de praktische opdracht bepalen ○ relevante vragen formuleren, die hij/zij met de praktische opdracht wil beantwoorden • in de uitvoeringsfase <ul style="list-style-type: none"> ○ informatie verwerven uit schriftelijke, mondelinge en audiovisuele bronnen, mede met behulp van informatie- en communicatietechnologie ○ uit deze informatiebronnen relevante inhoudselementen kiezen en deze passend ordenen en verwoorden ○ strategieën hanteren, die op het bereiken van de benodigde lees-, schrijf- en luister-/kijkdoelen zijn afgestemd • in de afsluitingsfase <ul style="list-style-type: none"> ○ de bewerkte informatie presenteren op een doel- en publiekgerichte wijze

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/V/1 Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/V/1 Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie (vervolg)	1 De leerling kan zelfstandig informatie verwerven, verwerken en verstrekken in het kader van de praktische opdracht. (vervolg)	<ul style="list-style-type: none"> • in de evaluatiefase <ul style="list-style-type: none"> ○ reflecteren op het proces van het werken aan de praktische opdracht en het product ○ het belang aangeven van de gemaakte praktische opdracht voor vervolgstudie, toekomstige beroepspraktijk of algemene vorming.

Vak:	CKV	
Leerweg:	Havo	
Domein:	CKV/V/2 Vaardigheden in samenhang	
Subdomein:	Eindtermen Ciclo Avansa:	Leerinhouden:
CKV/V/2 Vaardigheden in samenhang	1 De leerling kan de vaardigheden uit het kerndeel in samenhang toepassen.	<ul style="list-style-type: none"> • toepassen bij andere vakken. • toepassen vervolgstudie.